

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Yhteistyöasiakirja Pohjois-Karjala

23.2.2022

Sisältö

- Keskusteluteemat
 - Osaava työvoiman saatavuus ja työvoiman alueellinen liikkuvuus
 - Elinkeinoelämän vihreä kehitysloikka
- Liitteet
 - Maakunnan tilanne- ja kehityskuva – Pohjois-Karjala
 - Osallistujat

Keskusteluteema 1.Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus

Ilmiön/käsillä olevan tilanteen kuvaus	Kehittämisen kärjet/haasteet/mahdollisuudet	Tavoite
<p>Pula osaavasta työvoimasta on nousemassa Pohjois-Karjalan kehityksen vakavimmaksi pullonkaulaksi. Vaikka maakunnan työttömyys on edelleen korkealla tasolla, avointen työpaikkojen määrä on historiallisen suuri ja rekrytointiongelmat yleistyvät. Samaan aikaan haasteena on valmistuvien opiskelijoiden poismuutto alueelta. Maahanmuutto on merkittävää, mutta suuri osa maahanmuuttajista jatkaa myöhemmin maan sisäisen muuttoliikkeen myötä muuanne Suomeen. Ulkomaalaistaustaisten hyödyntäminen työvoimana on selvästi jäljessä muun maan kehityksestä.</p> <p>Aiemmin osaavan työvoiman saatavuudessa on ollut ongelmia erityisesti sote-aloilla sekä joissakin mm. teknologiateollisuuden ja rakentamisen ammattiryhmissä, mutta Pohjois-Karjalan talouden viimeaikaisen koko maata voimakkaamman elpymisen ja väestörakenteen ikääntymisen ja eläköitymisen myötä ongelmat ovat leviämässä useille aloille ja ammattiryhmiin. Ongelmat ovat edelleenkin näkyvimpiä erityisesti sote-aloilla, mistä kertoo se, että syksyn 2021 ammatibarometrissa kaikki 11 esille nousutta ammattia, joilla todettiin olevan paljon pulaa työntekijöistä olivat sosiaali- ja terveydenhuollon ammatteja. Osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvät haasteet kärjistyvät maakunnan reuna-alueilla, mutta ongelmia on koko maakunnassa, myös Joensuun seutukunnassa.</p> <p>Ratkaisuja on haettu useilla hankkeilla ja toimenpiteillä (mm. DI-insinöörien koulutusohjelma, lukuisat ESR-hankkeet, TE-hallinnon toimenpiteet, kuntien ja kaupunkien toimet), mutta haaste on niin mittava, että siihen vastaamiseksi tarvitaan uusia, innovatiivisia toimintamalleja ja toimenpiteitä. Koska samat haasteet ovat nyt aiempaa vahvemmin esillä eri puolilla Suomea, eikä keskinäinen kilpailu kotimaisesta työvoimasta voi ratkaista kaikkien alueiden ongelmia, tarvitaan kotimaahan ja maakunnan omaan työvoimapotentiaaliin kohdistuvien toimenpiteiden ja hankkeiden ohella osaajien rekrytointia maan rajojen ulkopuolelta tukevia toimenpiteitä. Näissä toimenpiteissä on mahdollista välttää päällekkäisyyksiä ja saavuttaa mittakaavaetuja valtakunnallisesti koordinoitulla toimintamallilla. Lisäksi on luotava hyvät edellytykset sille, että maakunnassa pystytään hyödyntämään mahdollisimman tehokkaasti valtakunnallinen ennakointi- yms. työ, jota tehdään osaavan työvoiman saatavuuden parantamiseksi.</p>	<p>Alueellinen pilotti-toimintamalli Edellytykset ja toimintamallit valtakunnallisen työn tulosten hyödyntämiseksi alueella (mm. TEM:n alakohtaiset tiekartat ja muu ennakointityö, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen työ työikäisten osaamisen kehittämiseksi ja osaavan työvoiman saatavuuden edistämiseksi); ennakoitietiedon levittäminen sekä käytettävissä olevien työvoimajärjestelmien ja tukien markkinointi työnantajille</p> <p>165 000 e</p> <p>Rekrytointi ulkomailta Ulkomaisen työvoiman hyödyntäminen maakunnan työmarkkinoilla: Pohjois-Karjalassa jo olevien kansainvälisten opiskelijoiden, kausityöntekijöiden ja maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen alueen omin toimenpitein sekä valtakunnallisesti koordinoituna toimintamallina ulkomaille kohdentuva kv-osaajien rekrytointi. Pohjois-Karjalan sijainnin vuoksi voidaan erityisesti Venäjältä tulevaa työvoimaa hyödyntää.</p> <p>200 000 e</p> <p>Uudenlaiset kannustinmallit Työllistymistä edistävät kannustinmallit ja toimenpiteet työmarkkinoilla käytettävissä olevien henkilöiden mahdollisimman laaja-alaiseksi hyödyntämiseksi ja työelämäsiirtymien edistämiseksi, kohderyhmänä erityisesti valmistumassa ja työmarkkinoille siirtymässä olevat opiskelijat. Kannustimissa otetaan huomioon myös maakunnan sisäiset tarpeet.</p> <p>0 e</p>	<p>Valtakunnallisten kannustinmallien ja alueellisten toimenpiteiden avulla tavoitellaan kohderyhmän (erityisesti maakunnan oppilaitoksista valmistumassa olevat opiskelijat) työelämävalmiuksien ja työllistymismahdollisuuksien parantamista maakunnan yrityksiin mm. järjestämällä heille harjoittelupaikkoja niin, että tämä tukee valmistuneiden myöhempää työllistymistä, sekä tukemalla muuten ensimmäisen työpaikan saamista. Kannustimia ja toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti työvoimapolusta kärsiville aloille ja niitä tuetaan alueellisilla hankkeilla.</p> <p>Ulkomaille kohdennetaan valtakunnallisesti koordinoituja ja resursoituja toimenpiteitä kv-osaajien rekrytoimiseksi. Tätä työtä tuetaan alueellisesti maakuntaan jo tulleiden kansainvälisten opiskelijoiden, kausityövoiman ja maahanmuuttajien sitoutumista ja alueelle työllistymistä tukevien uusien toimenpiteiden ja toimintamallien avulla eli ns. pitovoimaan panostamalla tavoitellaan osavastausta kasvavaan osaajapulaan.</p> <p>Maakunnassa ennakoidaan työvoimatarpeiden tulevaa kehitystä ja hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti valtakunnallisessa työssä ja hankkeissa tuotettua tietoa niin, että koulutusta ja työllistymistä tukevia toimenpiteitä pystytään toteuttamaan ennakoivasti ja vaikuttavasti riittävän hyvissä ajoin. Varmistetaan se, että erilaisista osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvistä tuki-, koulutus-, työvoima- yms. palvelumahdollisuuksista on yrityksillä ja muilla työnantajilla hyvin tietoa saatavilla.</p>

Poikkihallinnollisuus: Merkitse, mihin eri ALKE-päätöksen osa-alueisiin kehittämisen kärjet liittyvät

☐	Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	☒	Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
☐	Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	☐	Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy
☒	Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	☒	Aluekehittämisen toimintamalli

Keskusteluteema 1.Osaavan työvoiman saatavuus ja alueellinen liikkuvuus, sivu 2

Toimenpiteet 1–3 kpl	Vaikutukset	Johtopäätökset: Maakunnan ja valtioneuvoston välineet
<p>Pohjois-Karjalan oma työllistymisen toimintamalli</p> <p>Luodaan pilotti-malli, joka keskittyy korkean työttömyyden Venäjän rajalla sijaitsevan alueen kohtaanto-ongelmaan, jossa samanaikaisesti vallitsee korkea työttömyys (toimimattomat työmarkkinat) että tekijäpula tietyillä avainaloilla (sote, teknilliset alat). Tähän yhdistetään alueella valmisteilla oleva jatkuvan oppimisen toimintamalli.</p>	<p>Toimintamalli perustuu alueen erityispiirteisiin liittyvän tiedon kokoamisen ja analysointiin. Mallin avulla pystytään hyödyntämään yritysten ja organisaatioiden tarpeita ja tulevaisuudennäkymiä koskevaa sekä valtakunnallista että alueellista tietoa koulutustarjonnan parantamiseksi vastaamaan paremmin osaajatarpeita. Yritykselle suunnattujen palvelujen ja tukien käytön lisäämiseksi varmistetaan se, että työnantajilla on hyvät tiedot käytettävissä olevista mahdollisuuksista. Toimintamallissa pureudutaan myös työvoiman kohtaanto-ongelmaan korkean työttömyyden alueella.</p>	<p>Selvitetään tarpeet ja mahdollisuudet valtakunnallista mallia täydentäväksi alueelliseksi toimintamalliksi, jossa määritellään alueen erityiset toimenpiteet ja hankkeet.</p> <p>Vuorovaikutuksen luominen alueen tarpeista lähtien OKM:n, MMM:n ja TEM:n poikkihallinnollisiin toimiin. Kartoitetaan koulutuksenjärjestäjiin, työnantajiin/yrityksiin ja opiskelijoihin kohdistuvat kannustimet ja mahdolliset resurssit. Otetaan erityisesti huomioon myös luonnonvara-ala. Muut toimet erikseen laaditussa osaavan työvoiman muistiosta.</p>
<p>OKM/TEM, POKELY ja PK maakuntaliitto</p>	<p>Ulkomaalaisten osaajien rekrytointi</p> <p>Pohjois-Karjalan sijainnin vuoksi voidaan erityisesti Venäjältä tulevaa työvoimaa hyödyntää. Tähän tarvitaan erillinen järjestelmä, johon kuuluu mm. lupaprosessin helpottaminen, työnhajausresurssin vahvistaminen yrityksissä. Opintolainojen hyvitys harvaan asutulla alueella on yksi mahdollinen erityistoimenpide.</p>	<p>Selvitetään tarpeet ja niihin vastaavat toimenpiteet ulkomaalaistaustaisten ja erityisesti pilottialojen opiskelijoiden työllistymiseksi ja sitouttamiseksi maakuntaan. Selvitetään Venäjän läheisyyden hyödyntäminen.</p>
<p>OKM/TEM, POKELY ja PK maakuntaliitto</p>	<p>Osaajapula-aloille saadaan osaavaa työvoimaa. Valtakunnallisten toimenpiteiden täydentämiseksi sitoutetaan erityisesti maakunnassa jo olevia kansainvälisiä opiskelijoita, kausityöntekijöitä ja maahanmuuttajia maakuntaan. Kotouttamisen toimin ehkäistään maahanmuuttajien läpivirtausta ja tuetaan alueella työllistymistä. Näin edesautetaan osaajapula-alojen kasvu- ja kehitysedellytyksiä.</p>	<p>Valtakunnallisesti koordinoitujen toimien kv-osaajien rekrytoimiseksi Suomeen. Kansalliset toimet sote-kv-rekryille sekä EU-alueelta että kolmansista maista.</p>
<p>Opiskelijoiden harjoittelupaikkojen takaaminen alueen omista yrityksistä ja organisaatioista</p> <p>Ongelmana on työnhajausresurssi yrityksissä, myös opiskelijoiden osaamisen näkyväksi tekeminen on tärkeää.</p>	<p>Pohjois-Karjalan oppilaitoksista valmistumassa olevat opiskelijat saavat harjoittelupaikkoja maakunnan yrityksistä ja organisaatioista, ja pääsevät tutustumaan alueen työelämään, mikä edesauttaa työllistymistä maakuntaan. Ensimmäisen työpaikan saamista tuetaan myös muiden toimenpiteiden avulla.</p>	<p>Valtakunnallista mallia hyödyntävät ja täydentävät toimenpiteet ja tiedonvälitys koulutussuunnittelun ja muun tiedolla johtamisen sekä työmarkkinoiden toimivuuden tueksi.</p> <p>JOTPA:n koordinoima valtakunnallinen, alueiden erilaisuuden huomioon ottava toimintamalli ja siihen liittyvä ennakointi- ja muu tieto ja sen välitys.</p>
<p>JOTPA, POKELY, PKMKL</p>		

Keskustelun teema 2. Elinkeinoelämän vihreä kehitysloikka

Ilmiön/käsillä olevan tilanteen kuvaus	Kehittämisen kärjet/haasteet/mahdollisuudet	Tavoite
<p>Pohjois-Karjalassa tavoitellaan elinkeinotoiminnan kärkialojen ja niihin liittyvien arvoverkoston liiketoiminnan kasvua sekä innovaatiotoimintaa tukevia uusia TKI-ratkaisuja ja investointeja. Maakunta tähtää kohti hiilineutraalisuutta ja laaja-alaista vihreää siirtymää. Innovaatiotoiminnalla vastataan ilmastonmuutoksen haasteisiin ja samalla luodaan markkinakysyntään osuvia tuotteita. Tähän kokonaisuuteen liittyy olennaisesti kiertotalouden osaamisen vahvistaminen Tarvitaan yksityisen sektorin ja julkisten toimijoiden pitkäjänteistä yhteistyötä sekä vahvaa yrittäjyyden edistämistä esim. korkeakouluissa. Tarvitaan yhteistä näkemystä ja missioita, kunnianhimoisempaa TKI-toimintaa sekä investointeja niin julkiselta kuin yksityiseltä sektorilta.</p> <p>Tavoitteena on kytkeä korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten TKI-toiminta entistä tehokkaammin osaksi kärkialojen ja niihin liittyvien verkoston kasvua ja kehitystä. On pidettävä huolta, että osaaminen on kilpailukyistä ja huippualojen osaajat myös kiinnittyvät alueen yrityksiin.</p>	<p>Puhtaat ratkaisut ja vihreä siirtymä Vihreän siirtymän ratkaisut tarvitsevat tuekseen monialaista tutkimusta ja osaamista koulutus- ja tutkimuslaitoksista. - <i>Elinkeinoelämää palvelevat koulutusrakenteet ja maailmanluokan TKI-ympäristöjen kehittäminen</i></p> <p>200 000</p> <p>Uudistuva teollisuus ja kehittyvät teknologiat</p> <p>Teollisuudenalojen tukeminen kohti ilmastokestävyttä uuden teknologian avulla. Tarvitaan niin investointien vauhdittamista kuin siirtymän osaamisen vahvistamista. - <i>Talouden rakennemuutosta vauhdittavat vihreät yritys- ja osaamisinvestoinnit</i></p> <p>100 000</p> <p>Uusiutuvan energian ratkaisut Kestävien energiaratkaisujen mahdollistaminen</p> <p>0</p>	<p>Päämääränä on kansallisesti ja kansainvälisesti verkottunut TKI- toiminta, jossa ylitetään toimialarajoja ja tehdään uusia kokeiluja. Tavoitteena on luoda uudistuksille ja innovaatioille avoin, myönteinen ilmapiiri. TKI-osaaminen tehdään näkyväksi ja viestitään osaamisesta tehokkaasti eri sidosryhmille. Tavoitteena on käynnistää merkittäviä vihreitä yritysinvestointeja teollisuuden ja uusiutuvan energian saralla. Pyritään innovaatiotoiminnan kehittämisessä laaja-alaiseen tuki-instrumenttien hyödyntämiseen.</p>

Poikkihallinnollisuus: Merkitse, mihin eri ALKE-päätöksen osa-alueisiin kehittämisen kärjet liittyvät

☒	Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	☐	Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana
☐	Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet	☐	Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy
☒	Uudistuva elinkeinoelämä ja TKI-toiminnan vauhdittaminen	☐	Aluekehittämisen toimintamalli

Keskustelun teema 2. Elinkeinoelämän vihreä kehitysloikka, sivu 2

Toimenpiteet 1–3 kpl	Vaikutukset	Johtopäätökset: Maakunnan ja valtioneuvoston välineet
Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) mineraali- ja kiertotalousalan digitaalinen koetehdaskokonaisuus Outokummussa	GTKn Outokummun koetehdasympäristö luo ainutlaatuisen tutkimusympäristön mm. akkuminaaleihin. Testaus- ja mallinnuskeskittymän vahvistaminen luo kansainvälisesti ainutlaatuisen, monitoimijaisen toimintaympäristön.	Kiertotalouteen liittyvät AURA-hankkeet GTK:n Mintecin koetehdasympäristön toimintaedellytyksiä edistetään ja sen houkuttelevuutta monipuolisena tutkimuskeskuksena kehitetään
TEM, GTK, PKMKL, BF		
BFn alueellisen näkyvyyden parantaminen BFn tukien käytön mahdollistaminen alueellisten vahvuuksien pohjalta ja alueen vahvuuksien (fotoniikka, metsäbiotalous) huomioiminen rahoitusohjelmien sisällöissä.	Yritysten on kannattavaa tehdä investointeja, joka tukevat kilpailukykyä Vihreään siirtymään liittyvässä muuttuvassa markkinatilanteessa. Käytettävissä olevat tuki-instrumentit ovat mahdollisimman laaja-alaisia. TKI-yhteistyö tulee paranemaan teknisen koulutuksen saatavuuden nyt parantuessa Pohjois-Karjalassa ja sen aloittaminen on turvattava.	Vahva osallistaminen maakunnassa esim. POKAT-ryhmien kautta BF kehittää näkyvyyttään alueilla osana Team Finland –toimintaa
BF TEM ELY		
Uusiutuvan energian alueelliset m Tuulivoiman rakentaminen ja/ tai sen alueellinen kompensatio	Tuulivoiman käyttäminen mahdollista koko maassa tasapuolisesti tai se on kompensoitu jollain muulla uusiutuvalla energian lähteellä.	Maankäytön suunnittelu, yritystuet Ennakoiva yhteistyö Puolustusvoimain kanssa. Keskusteltiin mahdollisesta kompensatiomallista.
PKMKL PM VM kuntaos.		